

12.6.2013

STM/229/2013

Jakelussa mainituille

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO SÄTEILYTURVAKESKUKSEN TOIMINTAVUODESTA 2012

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätöskannanottonsa Säteilyturvakeskuksen (STUK) toiminnasta vuodelta 2012 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 18.4.2013 annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenvedo antavat aiheita.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Kannanotto on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön sisäisessä valmisteluryhmässä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen-osaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, esitelty hallinnonalan tulosohtauspäivillä ja STUK on antanut siitä palautteen. Peruspalveluministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvedoon sekä STUK:n tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen.

STUK on toiminnassaan edistänyt monipuolisesti ydinturvallisuutta sekä vanhojen laitosten että uusien rakenteilla tai suunnitteilla olevien ydinvoimalaitosten osalta. Ydinturvallisuutta on edistetty matala-, keski- tai korkea-aktiivisista ydinjätteistä huolehtimiseksi sekä kotimaassa että Luoteis-Venäjällä.

STUK:n koordinoiman yleiseurooppalaisen Dose Datamed-2-projektissa on vuonna 2012 ensimmäistä kertaa tieteellisesti dokumentoitu, että Suomi on pystynyt turvaamaan terveydenhuollon kansainvälisesti vertaillen poikkeuksellisen matalalla säderasituksella. Terveydenhuollosta peräisin oleva ionisoiva säteily aiheuttaa ylivoimaisesti suurimman ihmisen itsensä aiheuttamasta keskimääräisestä suomalaisten säteilyannoksesta.

STUK:n toiminta ydinturvallisuuden valvonnassa, säteilyn käytön turvallisuusvalvonnassa ja ympäristön säteilyvalvonnassa, tutkimuksessa, palvelutuotannossa, valmiuden ylläpidossa ja viestinnässä on ollut pääosin erittäin tuloksellista. Huolimatta ydinvoimaloiden ennakolta tapahtuvaan suunnitteluun välttämättömien ydinvoimalaitosohjeiden (YVL-ohjeet) viivästymisestä **ydinturvallisuuden ja säteilyn käytön turvallisuuden valvonta on hoidettu hyvin (arvosana 4+)**. (Arviointiasteikko 5-1; 5=erinomainen tulos, 4=hyvä tulos, 3=tyydyttävä tulos, 2=välttävä tulos, 1=heikko tulos)

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön strategia ”Sosiaalisesti kestävä Suomi ” määritteli hallinnonalan kolme päälinjausta:

- hyvinvoinnille vahva perusta,



- kaikille mahdollisuus hyvinvointiin sekä
- elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategisten tavoitteiden toteutuminen ja vaikuttavuus on arvioitu Hallituksen vuosikertomukseen sisältyvässä hallinnonalan tuloksellisuusselvityksessä keskimäärin tyydyttäväksi (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä).

STUK on toiminnallaan vaikuttanut myönteisesti sekä kotimaassa että kahden ja monenkeskisen yhteistyön puitteissa elinympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen. Toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan pitää monilta osin erinomaisena. Ydinturvallisuuden tai säteilyturvallisuuden alalla ei vuoden 2012 aikana tapahtunut yhtään turvallisuutta merkittävästi heikentävää tapahtumaa eikä yhdelläkään säteilytyötä tekevällä henkilöllä ylittynyt vuotuisen säteilyannoksen lainmukainen yläraja. Venäjän kanssa tehty yhteistyö on antanut Suomelle arvokasta tietoa ydinturvallisuuden kehittymisestä lähialueillamme.

2.2. Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti koko hallinnonalalle yhteiset tavoitteet vuodelle 2012:

- hallinnonalan toiminnan tuottavuuden parantaminen,
- kokonaisarkkitehtuurin kehittäminen ja käyttöönotto,
- viestinnän kehittäminen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen,
- sukupuolten välisen tasa-arvon suunnitelmallinen edistäminen,
- riskienhallinnan, valvonnan ja sisäisen tarkastuksen kehittäminen,
- talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän käyttöönotto (KIEKU),
- hankintatoimen ja toimitilojen käytön tehostaminen,
- henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen.

Säteilyturvakeskus toteutti hallinnonalan yhteiset tavoitteet tyydyttävästi. Kokonaisarkkitehtuurin toteuma jäi tavoitteesta, tasa-arvoyhdyshenkilöä ei nimetty ja toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman muutoksen hyväksyntä siirtyi vuodelle 2013. Tuottavuusmittari on tehty mutta ei ole käytössä. Viestintä toteutui pääosin tavoitteiden mukaisesti. STUK:n viestintä on ollut oma-aloitteista. STUK on testannut verkkoviestinnän onnistumista Fukushima opetusten myötä ja ylläpitää valmiutta palvella tarvittaessa yhtä aikaa suurta joukkoa kevytsivuston avulla säteilyvaara-/häiriötilanteissa. STUK edisti osaltaan viestinnän onnistumista yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön ja kuntaliiton kanssa alle 18-vuotiaiden solariumkiellon viestinnässä.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 103% ja ylitti tavoitteensa.

STUK:n ydinturvallisuusvalvonta on pitänyt sisällään miltei koko ydinvoiman tuotantoketjun eri vaiheet lukuun ottamatta ydinvoimalaitoksen käytöstä poistamista. Talviraaran uraanin tuottamiseen liittyvä ydinturvallisuusvalvonnan aloittaminen on täydentänyt valvontaa tuotantoketjun alkupäässä. Ydinturvallisuusvalvonta on Olkiluoto 3 osalta ollut haasteellista erityisesti turvallisen automaatiojärjestelmän varmistamiseksi. STUK on pääosin onnistunut ydinturvallisuusvalvonnassa erittäin hyvin (mm. Fukushima jälkeiset stressitestit), mutta YVL-ohjeuudistuksen viivästymisen myötä on tavoitteiden asettaminen rakentamislupavaiheessa tarkastettavalle laitos- ja järjestelmäsuunnittelulle viivästynyt.

STUK on suoriutunut säteilyn käytön turvallisuuden varmistamiseksi hyvin tuottaen tarvittavat ennakkovalvontaan sekä jälkitarkastuksiin liittyvät palvelut maksuperustelain mukaisin hinnoin. STUK on lisännyt kentällä tapahtuvien tarkastusten määriä viime vuosina.



STUK on osallistunut kansallisena asiantuntijana uuden säteilydirektiivin valmisteluun ja käsitelyyn aktiivisesti sekä avustanut merkittävästi sähkö- ja magneettikenttiä koskevan työsuojeludirektiivin valmistelutyössä edesauttaen kaikkien Suomen neuvottelutavoitteiden saavuttamista. STUK ei päässyt aivan tavoitteisiin ST-ohjeiden päivitstyössä ja alle viisi vuotta vanhojen ohjeiden osuus jäi tavoitetta pienemmäksi.

Ympäristön säteilyvalvonta sujui Talvivaaran yllättäen syntyneitä haasteita lukuun ottamatta suunnitellusti. Talvivaaraan liittyneistä haasteista STUK selvisi erittäin hyvin.

STUK:n tutkimustoiminta arvioitiin kansainvälisesti erittäin korkeatasoiseksi jälleen 2011, mutta sen volyymi on alentunut vuonna 2012. STUK on osallistunut aktiivisesti valtion tutkimuslaitosten SOTERKO-yhteenliittymän työhön hallitusohjelman mukaisesti ja koordinoi siihen liittyvää 'Riskienhallinnalla terveyttä ja hyvinvointia (RISKY) ohjelmaa.

STUK:n valmiuden ylläpito pysyi vuonna 2012 erittäin hyvällä tasolla. Tehdyissä tavoitettavuuskokeiluissa STUK:n 170 hälytyslistalla olevaa tavoitettiin yli 80%:sti. Joulukuussa 2012 julkaistiin tärkeä viranomaistoimintaa ja vastuita selkeyttävä sisäministeriön 'Säteilyvaaratilanteet - toimijoiden vastuut ja tehtävät' opas, jota STUK merkittävästi edisti.

Palvelutoiminnan volyymi pysyi edellisten vuosien tasolla. Palvelutoiminnan volyymin lisäämistä osana STUK:n talouden vakauttamista on sosiaali- ja terveysministeriö pyrkinyt vuoden 2011 tilinpäätös- / toimintakertomuslausunnossaan edistämään. Luoteis-Venäjän ydinvoimalaitosten turvallisuuden parantaminen, jota on toteutettu toistaiseksi STUK:n ja Venäjän toimijoiden välisenä yhteistyönä ollut menestyksellistä ja se on mm. antanut oikea-aikaista ja arvokasta tietoa ydinturvallisuuden kehittymisestä lähialueillamme.

STUK saavutti henkisten voimavarojen tavoitteensa pääosin, mutta eläkkeelle siirtymisen keskiikä jäi tavoitteesta. Saavuttamatta jääneiden osa-alueidenkin osalta taso on kuitenkin valtion yleiseen tasoon verrattuna hyvällä tasolla.

3. VTV:n ja muiden tarkastusten huomiot

Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) mukaan STUK on arvioinut toiminnan kokonaistuotavuutta liikevaihdon määrällä suhteutettuna käytettyihin henkilötyövuosiin. Laskettua tunnuslukua ei voida VTV:n mukaan pitää aitona tuottavuusmittarina, koska tunnusluku ei kuvaa tuotosten ja panosten välistä suhdetta eli esimerkiksi tuotettujen suoritteitten lukumäärää suhteessa niihin käytettyihin henkilötyövuosiin.

VTV:n vuosiyhteenvedossa ei hyväksytä STUK:n kantaa, että sillä ei ole sellaisia merkittäviä samankaltaisia toistuvia suoritteita, joille olisi järkevää määritellä taloudellisuus- ja tuottavuustavoitteita. VTV:n mukaan STUK:n toimintakertomuksesta saadun käsityksen mukaan Säteilyturvakeskuksella on ainakin tarkastuksiin ja asiakirjojen käsittelyyn liittyviä samankaltaisena toistuvia suoritteita kuten turvallisuusluvat, päätökset, tarkastuspöytäkirjat ja toiminnan rekisteröinnit, joille voisi olla mahdollista määritellä taloudellisuus- ja tuottavuustavoitteita.

VTV:n mukaan STUK:n vuoden 2012 tilinpäätösanalyysi keskittyy pääosin kuvaamaan, kuinka paljon luvut ovat prosentuaalisesti muuttuneet, sen sijaan muutosten syiden analysointi on jäänyt vähäiseksi.



Toimintakertomuksessa taloudellisuudesta ja tuottavuudesta esitettyjä tietoja voidaan olennaisilta osin pitää oikeina ja riittävinä. Huolimatta teknisluontoisista huomioista liittyen kirjanpidon puutteisiin ja sitä, että STUK ei ole päivittänyt taloussääntöä lupausten mukaisesti vastaamaan Valtiokonttorin määräystä (481/03/2010), VTV katsoo vuosiyhteenvedossaan, että sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausumassa esitetyt tiedot eivät ole ristiriidassa tarkastushavaintojen kanssa.

4. Toimenpiteet

Säteilyturvakeskus on arvioinut toiminnan kokonaistuottavuutta liikevaihdon määrällä suhteutettuna käytettyihin henkilötyövuosiin. Laskettua tunnuslukua VTV:n mukaan pitää aitona tuottavuusmittarina, koska tunnusluku ei kuvaa tuotosten ja panosten välistä suhdetta. VTV:n mielestä STUK:lla saattaisi olla sellaisia tarkastuksiin ja asiakirjojen käsittelyyn liittyviä samankaltaisena toistuvia suoritteita, joille saattaisi joissakin tapauksissa olla mahdollista määrittellä taloudellisuus- ja tuottavuustavoitteita.

Vuoden 2012 tilinpäätös- ja toimintakertomuksessa STUK:n tuloksellisuuden raportointi on ollut kattavaa ja havainnollista. VTV on pitänyt toimintakertomuksessa taloudellisuudesta ja tuottavuudesta esitettyjä tietoja voidaan olennaisilta osin pitää oikeina ja riittävinä.

Palvelutoiminnan kehittäminen tärkeää, koska STM muuttaa budjettiteknisesti STUK:n palvelutuotannon rahoitusta siirtämällä Venäjän ydinturvallisuusyhteistyörahan (1,5 miljoonaa euroa) osaksi STUK:n käyttömenoja.

STUK:in osin epäonnistuneet ATK-hankinnat viime vuosina ovat syöneet STUK:n tulosta noin miljoonan euron verran, mikä on vaatinut talouden vakauttamisen nostamisen osaksi STUK:n uutta 2012 lopussa hyväksyttyä strategiaa.

4.1. Säteilyturvakeskukselle ehdotetut toimenpiteet

STUK:n on pääosin hyvästä suoriutumisesta huolimatta kiinnitettävä erityistä huomiota seuraavalla tulossopimuskaudella yleiseltä merkitykseltään tärkeän YVL-ohjeuudistuksen loppuun saattamiseen sekä haasteelliseen tutkimustoiminnan edellytysten turvaamiseen.

Riskiviestinnässä STUK on parantanut toimintaansa vuosien myötä, mutta ottaen huomioon säteilyyn liittyvät yleiset asenteet on riskiviestinnän kehittäminen oltava edelleen tärkeällä sijalla STUK:n toimintojen kehittämisessä.

Hallinnonalan yhteisten tavoitteiden toteutumiseen tulee kiinnittää huomiota.

4.2. STM:n toimenpiteet

Euratom Basic Safety Standards eli BSS-direktiivi valmistunee kesään 2013 mennessä. STM:n on varmistuttava, että STUK:n säästöistä huolimatta sillä on antaa teknistä apua säteilylain uudistamiseen. STM:n on pyrittävä eri keinoin STUK:n resurssien turvaamiseen 2013 kevään kehyspäätöksestä huolimatta.



Sosiaali- ja terveysministeriö kehittää edelleen tulossopijausta sekä tulossopimusten sähköistä valmistelua ja raportointia.

Peruspalveluministeri

Susanna Huovinen

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

JAKELU

Säteilyturvakeskus
Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit
kirjaamo

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori (Netra)
Sosiaali- ja terveysministeri
Tarkastuspäällikkö



